

Дата: 07.03.2023

Урок № 29

Тема: Троп як засіб мовного вираження. Метафора, метонімія, їхня роль у мовленні

Мета: закріпити знання і навички з теми; навчити доцільно використовувати синоніми у власному мовленні; розвивати гнучкість мислення і мовлення; виховувати шанобливе ставлення до слова, до мови.

Матеріали до уроку:

Тропи вживаються майже в усіх стилях мовлення, та найчастіше — у художньому стилі. До тропів належать порівняння, епітети, метафори, метонімії, синекдохи, персоніфікація, гіпербола, алегорія.

Порівняння — слово або вислів, що містить зіставлення одного предмета (явища) з іншим.

Епітети — визначення, що виражає образність і емоцію, підкреслює ознаку предмета чи враження від нього.

Метафора — переносне значення слова (за схожістю або контрастом). (за подібністю): загальномовні і індивідуально-авторські.

Метонімія — троп, заміна одного слова іншим на основі зв'язку їхніх значень за суміжністю.

Синекдоха — троп, назва частини (меншого) замість цілого (більшого) чи навпаки.

Алегорія — конкретне зображення предмета чи явища дійсності, що втілює абстрактне поняття чи думку.

Уособлення — перенесення властивостей живих істот на предмети, явища чи абстрактні поняття.

Персоніфікація — вид метафори: уподібнення неживих предметів чи явищ природи людським якостям, олюднення їх (на відміну від уособлення — оживлення)

Гіпербола — надмірне перебільшення характерних властивостей чи ознак певного предмета, явища або дії

Літота - — надмірне зменшення характерних властивостей чи ознак певного предмета, явища або дії.

У яких стилях мовлення вживаються?

Науковий, офіційно-діловий стилі позбавлені тропеїчної образності. В розмовному ж та публіцистичному стилі вона використовується досить часто. У творах художньої літератури тропи є одним з основних засобів образності. Елементами образності, крім переносних значень слів є граматичні засоби. Це різноманітні префікси, суфікси, відмінкові закінчення іменників, дієслів, прислівники, різні види речень. Разом з ритмікою, мелодикою, звукоповторами вони здатні створювати художні образи.

Тренувальні вправи

- ▶ Дібрати епітети до слів
- ▶ Утворіть порівняння зі словами
- ▶ Підберіть метафори

Самостійна робота

1.Сліз поневолених людей не ріки — море розлилось, вогненне море. 2.Радіє Київ рідний мій.3. Прощайте, сині гори, білії сніги. 4. Хтось заплутав зажурені віти в павутиння нитки золоті. 5. Дівчинонька така гарна, як зіронька. 6. Вітер з гаєм розмовляє, шепче з осокою... 7. У роки війни Україна протягнула руку допомоги поневоленим народам. 8. Вже поставила турбіну міцна робочого рука... 9. Мій ти єдиний, зламаний квіте... 10. Я з'їв цілу тарілку.

11. Ноги моєї тут не буде. 12. Полетів у магазин по цукерки.

- ▶ Визначити тропи у реченнях
- Йде сніг – сніжинки, як відомо, «ходити» не вміють;
- Полетів у магазин по цукерки – не на літаку«полетів», а дуже швидко пішов;
- «Троянди днів», «крило зорі» (В. Соссюра)
- Читати Підмогильного – не сам твір, а його автор;
- Київ прокидається – не самі люди, а місто, в якому вони перебувають.

· Вчися шанувати копійку – на позначення всіх грошей – найменша частина грошей.

ТЕСТОВА РОБОТА

1. В уривку

І раптом - небо... шепіт гаю...

*О ні, то очі Ваші. - Я
ридаю... використано*

А епітет

Б антитезу

В гіперболу

Г метонімію

Д персоніфікацію

2. Прочитайте рядки.

Гомоніла Україна,

Довго гомоніла.

В уривку використано...

А синекдоху

Б метонімію

В персоніфікацію

Г оксиморон

Д метафору

3. Прочитайте рядки.

... Тополі по волі

Стоять собі, мов сторожа,

Розмовляють з полем.

В уривку НЕМАЄ ...

А епітета

Б асонансу

В алітерації

Г порівняння

Д персоніфікації

4. *Гіпнотичні кобри, злототілі діви,
дивний ліс - це різновид тропу*

А епітет

Б метафора

В синекдоха

Г персоніфікація

Д евфемізм

5 Як він уміє красно говорить!

Які у нього займища і луки!

Провідним тропом у цих рядках є

А анафора

Б епітет

В перифраза

Г гіпербола

Д метафора

6. Гуркнув грім. Задріжжали нараз

Гір найглибші основи...

В уривку використано

А анафору

Б антитезу

В гіперболу

Г алітерацію

Д метонімію

7. *Максим козак Залізняк,*

Козак з Запарожжя,

Як поїхав на Вкраїну,

Як тишина рожжа!

В уривку використано

А порівняння

Б алітерацію

В асонанс

Г епітет

Д.алегорію

8. *Чи не той то хміль,*

Що коло тичин в'ється?

Ой той то Хмельницький,

Що з ляхами б'ється.

В уривку використано

А персоніфікацію

Б паралелізм

В анафору

Г метонімію

Д оксиморон

9.В описі природи *Никне трава*

жалоцями,

а дерево з тугою к землі приклонилося

використано художній засіб

А епітет

Б анафору

В гіперболу

Г персоніфікацію

Д метонімію

10. *І потече сторіками кров у синє*

море...

В уривку використано

А персоніфікацію

Б гіперболу

В метонімію

Г евфемізм

Д порівня

11. *На той останній Страшний Суд*

Мертвеці за правдою встають

В уривку використано

А оксиморон

Б перифразу

В евфемізм

Г метафору

Д персоніфікацію

12. *Як зачули люди, то замалим не все*

село вибігло з хат...

В уривку використано ...

А метонімію

Б синекдоху

В порівняння

Г метафору

Д перифразу

**Фото виконаних завдань надсилати
мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com**

**У темі листа вкажіть ваше прізвище,
номер групи та № уроку.**